

USOS TEMPORALS PER A ESPAIS BUI TS.

Guia d'actuació per a les entitats locals

**Diputació
Barcelona**

Diputació de Barcelona
Taula per la Millora Urbana
Àmbit d'Intercanvi Tècnic Usos Temporals per a Espais Buits
utxeb@diba.cat
<http://www.diba.cat/web/espais-buits>

Coordinació

Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic
Travessera de les Corts, 131 - 159
Recinte Maternitat - Pavelló Mestral
08028 Barcelona
o.estrategiesde@diba.cat
T.934 049 171

Diputació de Barcelona
Novembre de 2014

Índex

1.	Per què ara? Cap a un urbanisme adaptatiu!	4
2.	El punt de vista del món local.....	4
3.	Què és un espai buit?	4
4.	Quins són els principals tipus d'espais en desús?	4
5.	Què entenem per ús temporal?	6
6.	Què s'hi pot fer, als espais en desús?.....	7
7.	Quins aspectes normatius cal considerar?.....	8
8.	Quins són els beneficis de l'ús temporal? Tres tipus d'efectes positius	8
9.	Quins agents hi intervenen? La importància de la dimensió relacional	9
10.	Quines estratègies podem posar en marxa? Visió integrada, projectes concrets	10
11.	Recomanacions pràctiques per als ajuntaments.....	13

1. Per què ara? Cap a un urbanisme adaptatiu!

Una de les múltiples conseqüències negatives de la crisi econòmica i financera es manifesta en les nostres ciutats i pobles, i en el territori en general, en forma d'abandonament d'espais. Així, veiem com darrerament creix l'interès per proporcionar **algun tipus d'ús de caire temporal** a terrenys, solars, edificis, habitatges, locals, equipaments, etc. Es busca donar una funció nova i de caràcter transitori a actius territorials que es consideren infrautilitzats.

Els espais buits, des de la perspectiva de la seva activació, no poden ser entesos com un passiu enorme ni com un **problema de caràcter urbanístic**. Ben al contrari, les estratègies adaptatives proposen convertir-los en un actiu públic per dinamitzar la vida de ciutats i pobles, i que siguin considerats com un **recurs per desenvolupar activitats que aportin valor**. La gestió del mentrestant forma part d'una nova manera d'intervenir sobre el territori, pensada menys en clau de *hardware* i més buscant l'expansió de la intel·ligència de *software*.

2. El punt de vista del món local...

Des del punt de vista dels ajuntaments, arreu del territori assistim a l'emergència de propostes per dotar de contingut els espais buits o bé per situar-hi activitats que necessiten d'una localització física. En moltes ocasions, **la iniciativa ciutadana s'ha avançat a l'elaboració de polítiques públiques**. L'enorme energia que s'està desplegant en sentit ascendent contrasta amb les dificultats que tenen les entitats locals per intervenir. Unes dificultats atribuïbles principalment a dos factors. El primer, la necessitat d'assumir un **paper facilitador** al qual s'està encara poc avesat i que demana posar l'accent en les relacions. El segon problema és encaixar el **marc jurídic** existent a unes situacions que la regulació no havia previst.

Així les coses, l'activació temporal d'espais en desús des del món local ha d'abastar tres àmbits:

- L'**àmbit de l'estratègia**, és a dir, la visió, els objectius, els espais on s'actua, etc.
- L'**àmbit normatiu** i, per tant, les regulacions existents, els criteris per donar sortida a determinats supòsits i els instruments jurídics per fer-ho.
- L'**àmbit de gestió**, fonamentalment, els processos amb què es desenvolupen els usos temporals i les formes d'actuar.

3. Què és un espai buit?

Els espais buits són espais en desús que es troben **en espera de definir el seu ús** o bé que tot i tenir un ús definit, i fins i tot un projecte concret en procés d'execució, ha estat suspès per **falta de mitjans o d'expectatives** per a la seva activació. També s'inclouen aquells casos d'indrets en què l'ús que hi havia ja ha **finalitzat**.

4. Quins són els principals tipus d'espais en desús?

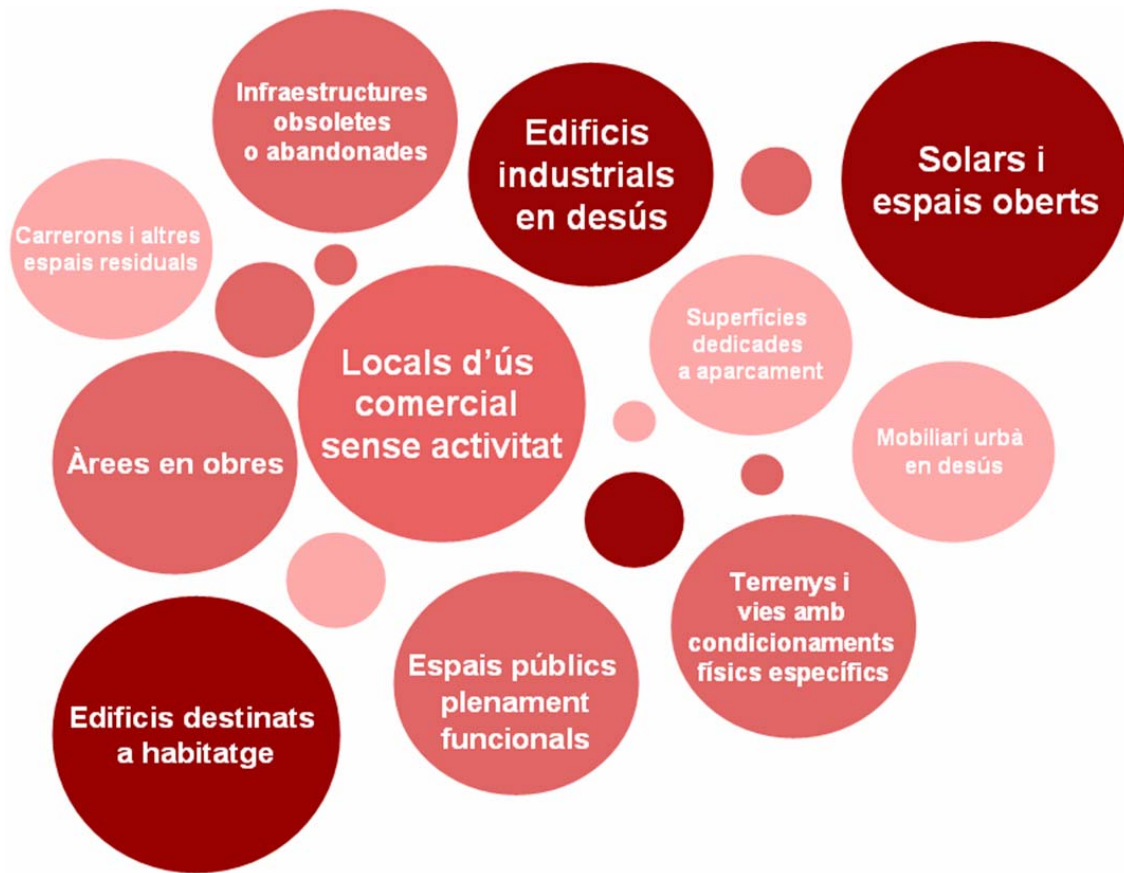
Partint de la situació en què es troben i de l'ús que tenien previst, es fa una classificació dels principals espais vacants on desenvolupar estratègies de reactivació:

1. **Locals d'ús comercial sense activitat**, normalment tancats durant cert temps i que no tenen sortida conjuntural en el mercat immobiliari.
2. **Solars i espais oberts**, amb diferents graus d'abandonament, qualitat de la seva urbanització o expectativa d'edificació.
3. **Terrenys i vies amb condicionaments físics específics** susceptibles d'un nou relat territorial.
4. **Espais públics plenament funcionals** i en bones condicions que puguin ser escenari i lloc per a activitats i instal·lacions temporals que eixamplin les seves possibilitats i maximitzin el seu potencial com a atractius de la vida a la ciutat.
5. **Edificis destinats a habitatge** que potencialment puguin tenir un ús diferent, sempre i que s'hagi comprovat que no hi ha una demanda social d'habitatge.
6. **Equipaments públics** de diferent signe (esportius, culturals, sociocomunitaris, etc.), infrautilitzats o amb un diferencial important per a la seva utilització al màxim, bé a nivell d'ocupació dels seus espais, bé a nivell de programació d'activitats.
7. **Infraestructures obsoletes o abandonades** que han perdut la seva funció original i que per les seves condicions morfològiques, de localització i dimensió permeten desenvolupar projectes catalitzadors, ja sigui a partir de la combinació d'usos o cercant una especialització oberta.
8. **Edificis industrials en desús**, també amb diferents graus d'abandonament i condicions físiques, que puguin servir per acollir activitats compatibles amb el seu estat actual.
9. **Àrees en obres**, especialment aquelles d'una certa mida sotmeses a projectes de renovació urbana o la construcció d'infraestructures.
10. **Carrerons i altres espais residuals** que, malgrat la seva ús obert com a espai social, de trànsit i de gaudi al carrer, són escassament utilitzats per les seves característiques físiques o un baix nivell d'equipament (enllumenat públic, manca de mobiliari urbà, etc.) i que amb la promoció d'arquitectures i altres intervencions lleugeres puguin tenir un major ús ciutadà.
11. **Superfícies dedicades a aparcament** (aparcament regulat en superfície, grans àrees de pàrquing en centres comercials o zones industrials), que només en determinats pics del dia i de la setmana són utilitzades de forma intensiva i la resta del temps són zones sense activitat o ús definit.
12. **Mobiliari urbà en desús**, en la mesura que pugui ser objecte d'intervencions que modifiquin el seu ús, millorin la seva utilitat o creïn noves possibilitats d'ús.
13. Altres.

Val a dir que **no tots els espais es troben davant la mateixa urgència per la seva reactivació**. En alguns casos, són zones residuals mentre que en altres casos es tracta d'espais plenament funcionals, però que potser no s'estan aprofitant per a activitats o usos complementaris. Podem trobar-nos també davant equipaments operatius amb un baix nivell d'utilització o fins i tot en indrets que per les seves característiques físiques no admeten usos gaire diferents als que normalment tenen. Sigui com sigui, tots els espais en desús comparteixen **dues característiques**:

- Podem pensar en la seva **utilització o reactivació d'una forma més creativa** que no pas esperar que compleixin la seva funció prevista o fins i tot donar-los una **utilitat no pensada o planificada inicialment**.
- **Són recursos en sentit ampli, capaços de generar efectes positius** vinculant-los a un catàleg divers d'activitats que s'hi poden localitzar.

Principals tipologies d'espais en desús

5. Què entenem per ús temporal?

L'ús temporal es defineix com un "mentrestant" que sol ser un ús reversible, tou, de baix cost, provisional, ocasional, transitori, alternatiu, secundari, diferent al previst, d'oportunitat, d'optimització, etc. sense que sigui possible establir un període de forma tancada.

En els supòsits concrets, els principals factors que condicionen la temporalitat de les iniciatives que es desenvolupen sobre els espais en desús són:

- **L'ús que s'hi vulgui donar**, és a dir, la naturalesa de la funció a realitzar-hi que té uns requeriments específics de temps concrets.
- La **situació actual de l'espai**: abandó, en obres, en desenvolupament, ús simplement no iniciat, subutilització, etc.
- Les **capacitats de la comunitat** per a la seva activació i el manteniment al llarg del temps de l'acció sobre l'espai.
- Les **característiques de cada espai** ja que aquestes condicionen la naturalesa de l'ús que s'hi pot fer (i, per tant, de forma indirecta l'escala temporal).
- Les expectatives sobre l'espai i les limitacions que estableixi un possible ús previst per al futur, és a dir, el **marc que conforma la relació entre el propietari de l'espai i l'usuari**.
- L'habilitació que dóna la **normativa**, per exemple, per operar en determinats supòsits de temporalitat o provisionalitat.

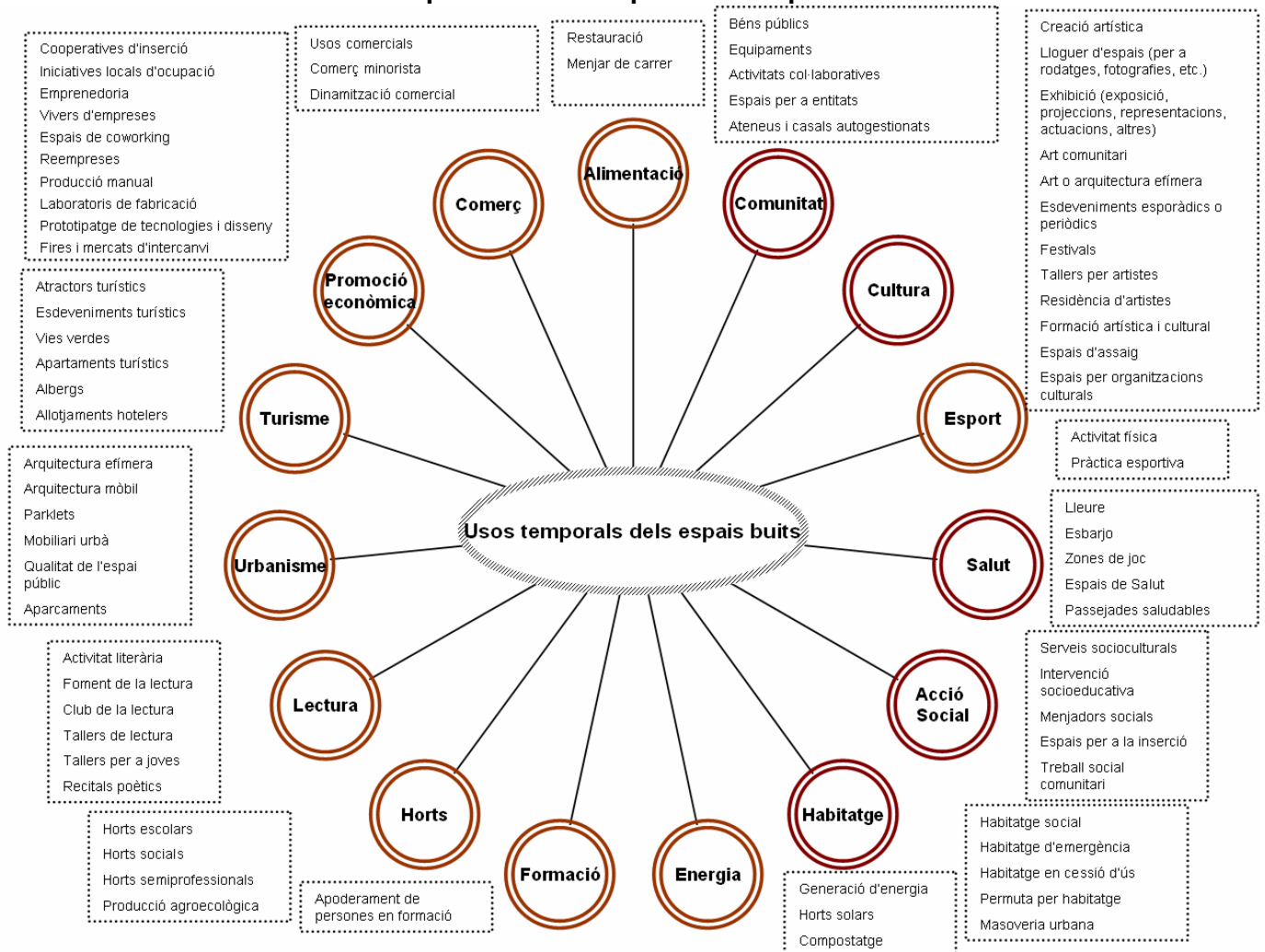
6. Què s'hi pot fer, als espais en desús?

La tipologia i les condicions dels espais que acabem d'esmentar permeten apropar-se als projectes de reactivació transitòria gairebé des de qualsevol objectiu de política local.

Així, la reactivació d'espais en desús o infrautilitzats pot tenir com a objectiu promoure **usos generalistes** per al gaudi de l'espai públic, per a la realització d'activitats cíviques o participatives o per a la millora de la qualitat de l'entorn construït, implicant beneficis per a la població en general i impacte positiu sobre diferents públics. També poden acollir altres usos o **funcions més específiques** com per exemple: espais de creació artística, zones de joc, espais de coworking, usos comercials, menjadors socials, horts urbans, etc.

En la figura següent s'esquemmatitzen alguns dels usos possibles. L'amplitud d'activitats que es mostra permet que l'enfocament dels usos temporals tingui interès des de diferents àrees de gestió pública municipal i atregui un ventall molt ampli d'actors, impulsors i usuaris. Des del punt de vista de l'aprofitament dels espais, la mixtura o aglomeració d'usos esdevé un enfocament que facilita la generació d'**efectes multiplicadors entre unes i altres iniciatives**. Ara bé, aquesta mateixa diversitat de funcions -igual que la diversitat d'espais- ens situa davant la **complexitat d'atendre situacions molt diferents** i necessitats sociocomunitàries amb perfils diversos, afegint una dificultat més a l'hora d'abordar-les al mateix temps.

Exemples d'usos temporals en espais buits

7. Quins aspectes normatius cal considerar?

L'ús temporal de solars, edificacions, terrenys i altres espais lliures, no està contemplat a la majoria de normes que regulen els usos a què es poden destinar aquests béns. Això ens porta a concloure que, llevat de supòsits molt concrets, els requisits que ha de complir un determinat ús o activitat no estan vinculats a la seva durada:

- Des del punt de vista urbanístic, usos temporals són els usos que es desenvolupen en espais a l'aire lliure (solars i terrenys no urbanitzats) o en edificis, construccions i instal·lacions, mentre aquests espais no es destinen a l'ús definitiu previst al planejament o a la llicència urbanística.
- Les normes que contenen els requisits tècnics que han de complir els edificis, els establiments i les activitats no disposen condicions menys exigents per als usos temporals. Per tant, un ús temporal haurà de complir els mateixos requisits del Codi tècnic de l'edificació (mesures de prevenció d'incendis, accessibilitat...) i del Reglament d'espectacles i activitats recreatives (insonorització, mesures higièniques i sanitàries...) que un ús no temporal.
- Les normes que regulen els règims d'intervenció de les activitats i establiments no contemplen règims més senzills en funció de la durada de les activitats sinó que s'estableixen els règims de llicència o comunicació en funció del risc que l'activitat suposa per a les persones, els béns i el medi ambient.

El **planejament urbanístic** determina si un ús es pot dur a terme en un emplaçament concret. (A banda del planejament hi ha molt poques normes que regulin la ubicació de les activitats). Ara bé, la legislació urbanística no és un impediment perquè es puguin destinar els sòls o edificis a usos diferents als que estaven previstos en un inici, tot i que en alguns casos s'haurà de tramitar una llicència d'ús provisional i, en d'altres caldrà, la redacció d'una figura de planejament/modificació del planejament.

L'activació dels espais buits requereix també determinar quina serà la **forma de gestió** de l'espai i de l'activitat que s'hi vulgui dur a terme en funció de si el bé afectat és de titularitat pública (domini públic o patrimonial) o privada.

En general, les normes que regulen els **règims d'intervenció i els requisits tècnics de les activitats i establiments** tampoc estableixen règims d'intervenció diferents en funció del tipus d'edificació o terreny.

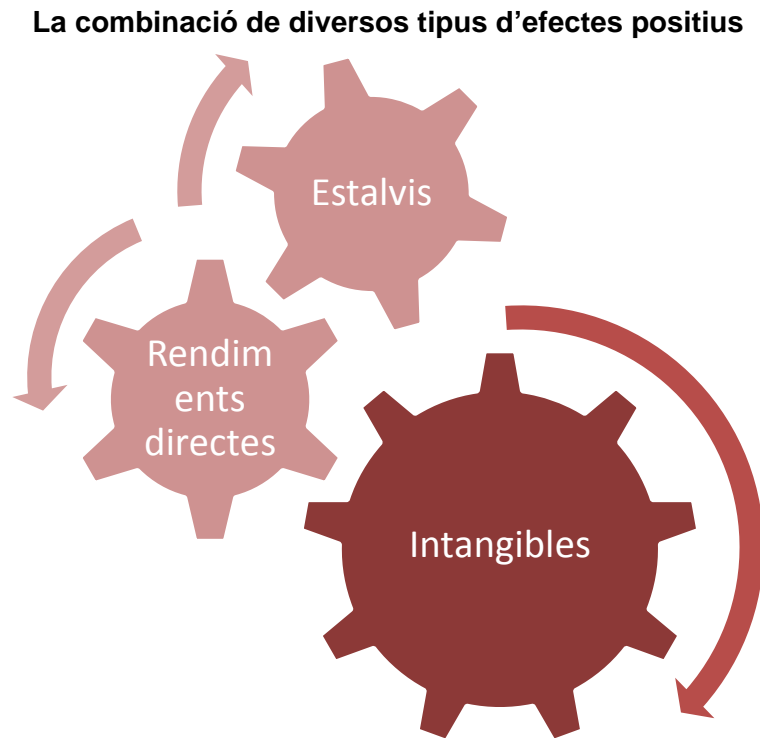
8. Quins són els beneficis de l'ús temporal? Tres tipus d'efectes positius

L'ús temporal dels espais en desús genera tres grans tipus d'efectes positius:

- L'**estalvi** que representa per als propietaris dels mateixos (i per a la societat en general, si es tracta d'espais públics), en termes d'amortització, de reducció o compensació dels costos associats al manteniment o, en darrera instància, de cost d'oportunitat.
- El benefici que representa obtenir-ne un **rendiment directe**, sigui del tipus que sigui, amb el benentès que el purament econòmic no en serà habitualment el més evident, sinó que l'assoliment més probable serà algun tipus "d'externalitat

positiva”, en termes per exemple d’ocupació, de foment de l’activitat física, de programació cultural, de millora ambiental, etc. o simplement del fre del seu deteriorament. Es tracta d’aspectes que apareixen vinculats a la funció que es dona a un espai concret, allò que directament motiva un determinat ús temporal.

- **Retorns de caràcter intangible**, però que conformen part substancial dels projectes: creació de capital cultural (coneixements, formació), capital social (en forma de relacions, creació de xarxes, expansió del compromís cívic...) o capital simbòlic (en forma de sentit de pertinença, millora de la imatge urbana o territorial, apropiació de l’entorn més proper a les persones, etc.). Són retorns col·lectius que tindran un efecte positiu en la mesura que el projecte respongui a demandes reals de la comunitat local relacionada amb l’espai i sigui executat també des d’una base local.

9. Quins agents hi intervenen? La importància de la dimensió relacional

En els processos d’activació apareixen diferents agents. Un primer perfil correspon als que ostenten la **titularitat de l’espai** (administracions, bancs, empreses o particulars). Un segon grup el formen els que **impulsen o desenvolupen l’activitat**. Aquests assumeixen la funció principal d’activació i, en general, les responsabilitats que se’n puguin derivar. Són organitzacions ciutadanes, agents econòmics, creadors, artistes, etc. Els **usuaris puntuals** dels espais, per exemple, ciutadans que participen ocasionalment en una activitat sobre un espai en desús també es consideren actors que o bé formen part de l’escenari d’una forma passiva o bé, com succeeix en la majoria dels casos, esdevenen els destinataris finals de l’activitat i són condició per a què es realitzi. El darrer perfil és el dels agents que tenen un **paper intermediador**. En aquest cas poden ser organitzacions del tercer sector, agències privades amb ànim de lucre i, també, oficines públiques com succeeix, per exemple, a Viena.

L’activació d’espais buits exigeix la posada en marxa de **relacions entre aquests agents**, i l’administració pot situar-se en les diferents posicions. El repte que ha d’afrontar l’administració local davant aquests processos participatius és doble:

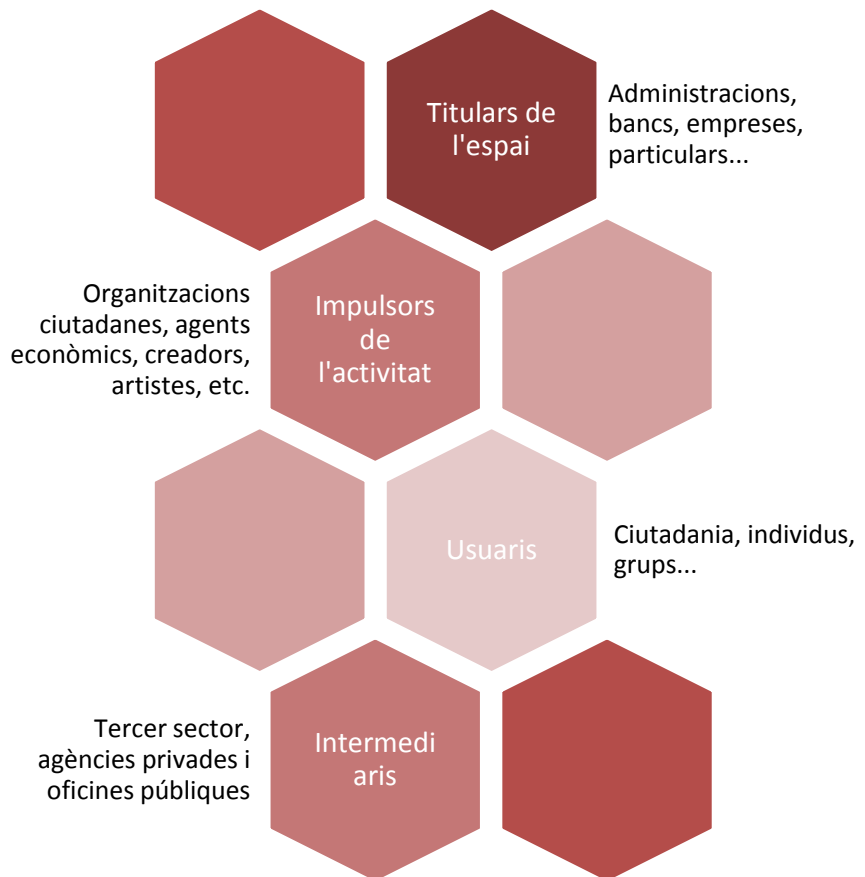
1. Prendre partit, actuar i intentar encaminar aquestes actuacions dins del **marc jurídic i competencial vigent**, aquí resideix el seu efecte paradoxal i alhora

inquietant: com donar resposta a una iniciativa ciutadana que no sempre neix dins els marges de les normatives legals, però que tenen un efecte dinamitzador i de creació de vida associativa, comunitària, etc.

2. S'ha de saber **interpretar** i **gestionar políticament** com una oportunitat per ampliar la seva capacitat d'actuació i lideratge dels afers ciutadans i no com una amenaça que posa en entredit la funció de les institucions.

En darrera instància la dinamització temporal d'espais requereix posar atenció simultàniament a dues dimensions. Una és substantiva i es refereix al contingut, a l'ús que es dona a l'espai. L'altra és relacional i es refereix a les formes de fer i interactuar amb la resta d'agents. Les dues dimensions són **igualmente importants** i, a l'hora de la veritat, **imprescindibles**, una per l'altra, per avançar en els processos de reactivació.

Els agents de l'activació d'espais en desús

10. Quines estratègies podem posar en marxa? Visió integrada, projectes concrets

El suport que ofereix l'administració als actors iniciadors de les iniciatives d'activació temporal permet delimitar diferents opcions d'intervenció.

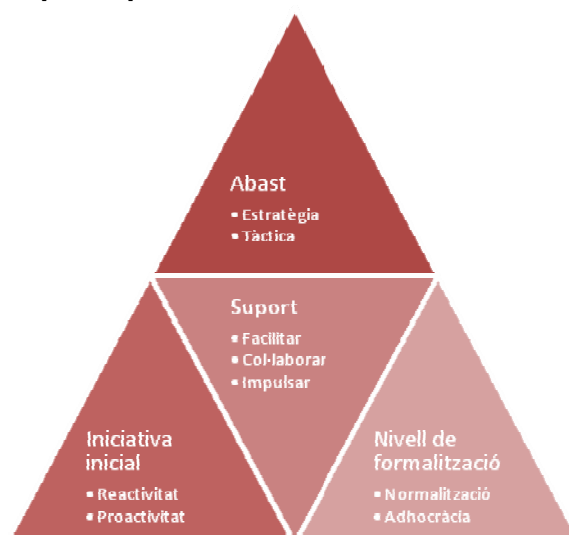
- **Opció facilitadora**: una possible posició pot ser la de **no impedir o facilitar la tramitació administrativa de sol·licituds d'utilització transitòria**. En aquest cas, l'administració local es limita a actuar de forma neutral davant els espais susceptibles de reactivació i espera o fins i tot anima que siguin altres agents els que promoguin projectes.
- **Opció col·laboradora**: en aquest cas **la cessió temporal va acompanyada per una fórmula de suport** més gran que implicarà suport econòmic, dedicació de recursos humans, etc. És el cas de situacions en què un impulsor extern a l'ajuntament vol promoure la reactivació, per exemple, la reactivació d'espais de propietat municipal.

- **Opció impulsora:** l'ajuntament també pot ser el **promotor inicial i principal** quan des del principi promou la reactivació d'espais i, d'alguna manera, el projecte té caràcter d'iniciativa pròpia municipal.

Les estratègies presenten requeriments i potencials diferenciats. En qualsevol cas, al costat dels **recursos** que exigeix cada opció cal tenir en compte prèviament si des de l'ajuntament es vol fer un **abordatge general** de la problemàtica, que faci necessari desplegar una acció de calat que influeixen en els diferents objectius de la política municipal o bé si es vol fer un **acostament més particular** centrat en determinades tipologies d'espais i situacions.

Sigui com sigui, l'experiència mostra que en les administracions locals el motor de les noves polítiques són els projectes. És a partir de propostes d'actuació específiques que prenen vida camps d'intervenció inèdits dels governs locals. De fet, parlar d'un projecte és fer esment a una actuació sòlida, amb uns objectius definits, uns criteris d'intervenció i una dotació de recursos. Així que si volem posar en marxa una **política local de caràcter innovador** com és l'aprofitament temporal dels espais en desús, és necessari avançar per la **via dels projectes concrets**.

Mapa d'opcions d'intervenció des del món local

Què s'ha de tenir en compte en plantejar una actuació sobre un espai buit?

Variables territorials

- **L'escala:** les dimensions poden variar substancialment, incloent des de petites pastilles sense urbanitzar en un entorn construït i amb el terreny esgotat, fins a grans àrees d'intervenció urbanística. Es pot distingir així una escala macro i una escala micro.
- **Localització i entorn.** Les diferents localitzacions i entorns (pobles, barris, nucli històric, eixamples, urbanitzacions, espais periurbans, etc.) incideixen en la naturalesa de la problemàtica i els reptes que cal afrontar.
- Relació amb l'**estratègia territorial**. Vinculació amb el model de desenvolupament i les seves orientacions territorials, econòmiques i socials.
- **Els valors del lloc.** L'ús temporal hauria d'encaixar amb el medi en què se situa en termes de significat, percepcions, vocacions productives, etc.

Variables de transformació

- **Tipologia de l'espai:** terreny, solar, edifici, habitatge, local, equipament, etc.
- **Situació actual,** segons aquests espais estiguin funcionalment abandonats, en obres, ús no iniciat, subutilitzat o fins i tot en funcionament operatiu.
- **Ús planificat:** comercial, residencial, equipament, industrial, espai públic. Aquest ús planificat incideix en l'horitzó temporal de les actuacions, els processos d'activació i la seva transició posterior.
- **Ús temporal potencial:** social, econòmic, educatiu, recreatiu, artístic, ambiental...
- **Temporalitat.** Període de temps associat a l'ús i **característiques d'aquest:** intensitat, episòdic, etc.

Variables relacionals

- **Agents actuants,** amb els seus objectius, recursos, identitat i connexions.
- **Confinança.** Les relacions són una part substancial del projecte i és per això que cal tenir en compte el coneixement que tenim de l'altre, el respecte a les seves posicions i el grau de sintonia en les manes de fer.
- **Transversalitat,** com a possibilitats de superar les barreres sectorials i capacitat de diàleg intern al si de les entitats locals.

Variables econòmiques

- **Característiques econòmiques:** poden existir càrregues i gravàmens, despeses de manteniment, de gestió o d'altre tipus.
- **Beneficis potencials,** en forma d'estalvis, guanys directes o beneficis intangibles. Es tracta de valorar el conjunt de retorns de la intervenció per mitjà de l'ús temporal: aturar la degradació, reactivació econòmica, satisfer una demanda veïnal o social...
- **Demanda:** l'ús temporal d'espais ha de tenir una demanda efectiva, independentment de si es tracta d'una associació, una iniciativa veïnal, una empresa, la ciutadania en general, etc.
- **Recursos i finançament.** Es tracta de valorar els recursos econòmics, humans i materials; qui ostenta la possibilitat de mobilitzar-los; així com establir els possibles instruments de coordinació a l'hora de posar-los al servei de l'activació.

Variables jurídiques

- **Titularitat:** pública, privada o comunal. En general, la conseqüència és que en els béns de titularitat privada existeix un major marge d'actuació, ja que es desenvolupa entre privats.
- **Règim jurídic:** qualificació urbanística: no urbanitzable, urbanitzable, urbà... Incloent si existeix un ús planificat amb un destí esperat segons aquest sigui comercial, residencial, equipament, industrial, espai públic, etc. o bé sense un ús planificat. Així mateix, cal tenir en compte els règims de protecció especial (valor patrimonial, costes, etc.) que poden imposar fortes limitacions establertes normativament a determinades actuacions.
- **Forma de gestió,** segons si aquesta és pública, privada o comunitària.
- **Finalització** del contracte de la cessió.

11. Recomanacions pràctiques per als ajuntaments

Per tal que els projectes d'activació temporal d'espais en desús **puguin ser viables s'inclouen una conjunció d'elements estructurants** que apuntem com **recomanacions pràctiques** per a l'impuls d'aquest tipus de projectes des de l'administració local:

- 1) **Contemplar un rang de situacions** que al si de l'administració local vagin des de l'agent lliure amb capacitat de trobar aliats internament per facilitar qüestions puntuals, fins a una política ferma i decidida de donar suport a aquest tipus de projectes creant oficines o equips de gestió especialitzats.
- 2) **Identificar potencials agents impulsors** en el teixit local que puguin actuar o, de fet, ja estiguin actuant com a agents actius en la dinamització social de la ciutat.
- 3) **Desenvolupar una acció coordinada entre les diferents àrees.** És important alinear en la mesura del possible les diferents àrees municipals per facilitar al màxim els tràmits que a cadascuna els correspongui i també perquè la suma de funcions esdevé la clau de l'èxit en moltes actuacions.
- 4) **Dimensionar bé els projectes** a la capacitat de finançament inicial i pensar-los de tal forma que puguin ser escalables en funció de la programació.
- 5) **Incorporar un concepte ampli de beneficis** que inclogui en la valoració inicial dels projectes els estalvis que es puguin generar amb l'ús temporal, els guanys directes associats a l'activitat i els beneficis indirectes que es generen sobre la societat, el territori i l'economia local.
- 6) **Seleccionar els espais** prioritzant aquells que inicialment presentin menys dificultats per a la seva activació (necessitats de finançament, complexitat dels acords a assolir, etc.). Cal comptar amb registres clars i actualitzats de llocs per desenvolupar usos temporals. Els processos de catalogació col·lectiva es configuren com una eina potent de sensibilització i participació.
- 7) A nivell jurídic, **construir coneixement en funció de les necessitats que vagin sorgint i les demandes i sol·licituds** que provenguin de potencials usuaris o iniciadors i donar-los resposta de manera individualitzada, intentant separar nivells d'obligatorietat per a permisos i llicències i el marge de maniobra que pot tenir la competència municipal.
- 8) A nivell de comunicació i difusió social, **trobar formes d'explicar la motivació de l'ajuntament** per abordar aquestes situacions i manifestar l'interès en **crear aliances i acords amb els agents locals** que estiguin ja involucrats en projectes d'aquest tipus o que puguin estar interessats, tant a nivell d'impulsors com de beneficiaris.
- 9) **Tenir en compte l'entorn** en el sentit d'encaixar l'ús temporal, els espais tractats i el medi en què es realitza la proposta. Les activitats que es desenvolupen de forma transitòria haurien de tenir alguna connexió amb els valors del lloc en què es localitzen.
- 10) A nivell de la **posada en marxa, les opcions poden ser molt variades.** Un ajuntament pot plantejar-se una aposta estratègica molt forta en aquesta matèria,

aconseguint des de l'inici a un nombre important d'espais, però també pot apropar-se al tema des d'un plantejament més possibilista a manera d'experiències pilot i que l'èxit, si escau, de les primeres experiències faciliti el creixement orgànic d'aquest tipus de pràctiques. **Reconèixer les experiències existents.** Bé per iniciativa municipal, bé per iniciativa d'impulsors privats, en moltes ciutats s'han llançat convocatòries de concursos (amb diferents abastos, condicions i resultats) que serveixen per activar al mateix temps diversos espais, explorar usos potencials sobre algun en particular i, sobretot, crear atenció i interès per a la seva posada en marxa.

Redacció del document:

Manu Fernández González, Albert Abaurrea Frías, Eugènia Argimon Maza, Ferran Barba Boada, Magda Bertran Ribera, Jordi Boixader Solé, Xavier Boneta Lorente, Maite Bosch Sendra, Rosa Ma. Canals García, Ma. Isabel Cardenas Jiménez, Carola Castellà Josa, Catalina Chamorro Moreno, Heura Cuadrado Nuet, Montse Escudé Mestre, Oriol Estela Barnet, Anna Font Morera, Xavier Font Urgell, Carlos Fuertes Martínez, Francesc Hernandez Torres, Manel Herrer Silvestre, Maria Garcia Brugada, Elisabet Gonzalez Martinez, Cristina Jiménez Monfort, Marga Julià Sotomayor, Eloi Juvillà Ballester, Olga Larrosa Garciandia, Eulàlia Mata Dumenjo, Mercè Millan Tormes, Andreu Orte del Molino, Cristina Pérez Molina, Santi Romero Garuz, Toni Rosa Palomero, Raimon Roda Noya, Albert Ruíz de Villa Jubany, Ma. José Soler Tarradellas, Francesc Xavier Torrent Perarnau i Lena Vidal Corsa.

Aquesta guia és una síntesi de l'informe general *Usos temporals per a espais buits. Estratègies i gestió*. Per descarregar el document i saber-ne més accediu al web: <http://www.diba.cat/espais-buits>